

Turvallinen lapsuus särkyi sodan alettua

Vaikka Suomen viime sodasta on jo yli 70 vuotta ja sitä nuoremmilla ihmisillä ei ole omakohtaista kokemusta sota-ajasta, ulottuu sodan varjo vielä tähänkin aikaan, sanoo yhteiskuntatieteiden tohtori Erkki Kujala. Hän puhui Evakkolapset ry:n vuosikokousseminaarissa Tampereella 14.4.

- Sotaan liittyviä muistoja vanhemmalle polvelle nostavat pintaan päivittäiset uutiset Syyrian tapahtumista, terrorismista, pakolaisvirroista ja Suomen omasta sisällissodasta, Kujala jatkaa. Tutkimustensa perusteella Erkki Kujala tiesi, että sota-aika oli erityisesti lapsille rankka kokemus. - Eihän meillä kaikilla ollut lapsuutta ollenkaan, kun heti piti ryhtyä aikuisten töihin kun kynnelle kyettiin. Kujalan mukaan ankarat lapsuusajat ovat kuitenkin opettaneet silloiset lapset myös elämässä selviytyjiksi.

Pitkä varjo

Sodan vaikutukset tuntuvat yhä mm. sotaorpojen isänkaipuuna, evakkojen kotiseudun kaipuuna, perheiden henkisenä pahoinvointina, perheväkivaltana, tunne-elämän kylmyytenä ja ihmissuhdevaikeuksina.

- Perheväkivallassa Suomi on Euroopan kärkimaita, ja avioerojen yleisyydessä näkyy, ettei osata osoittaa hellyyttä perheen sisällä, Kujala mainitsi.
- Isä oli useita vuosia rintamalla ja jäi etäiseksi. Kotona ollut isoisä oli usein lapsille läheisempi.
- Äidit olivat turvana ja tekivät kodin työt. Monet äidit olivat lisäksi myös ilmavalvonta- ja muissa maanpuolustustehtävissä. Kotirintamanaiset eivät ole saaneet ansaitsemaansa arvostusta, Kujala sanoi.

Seminaarin palaute

Vaikka lapsena evakkoon joutuneet eivät koskaan unohda kokemuksiaan, niin niiden muistelu ei hallitse heidän elämäänsä. He kokevat myös tulevansa kohdelluiksi normaaleina kanssaihmisinä. Valtiovallalta odotetaan kuntoutuspalveluja ja avustuksia. Paljon olisi vielä tutkittavaa, kuten esimerkiksi kasvatuksen myötä tullut vaatimattomuus; ettei osata pyytää apua eikä ottaa vastaan kiitosta. Samoin se, ettei osata heittää pois mitään, kun voi vielä tarvita.

Teksti ja kuva: Lauri Kosonen

Yhteiskuntatieteiden tohtori Erkki Kujala on työskennellyt Keski-Pohjanmaalla Yleisradion toimittajana ja aluepäällikkönä. Työn ohessa Kujala on tutkinut äitien rooleja ja väitöstutkimuksen hän teki sotien vaikutuksista isyyteen ja suomalaisen miehen tunne-elämään. Haastatteluihin pohjautuvan väitöstutkimuksensa ”Sodan pojat” jatkoksi hän on kirjoittanut kansanpainoksen ”Sodan pitkä varjo”.